

Foto I. Gardermoeni lennujaama katus meenutab lennuki tiiba.

Kevadises Oslos puitu otsimas

MÄRT RIISTOP, autori fotod

Hõre lennuplaan venitas meie poolepäevase nõupidamise kahepäevaseks Oslos viibimiseks. Ametialasest kretinismist otsustasin vaba aja täita puitarhitektuuri otsides.

Puit jääb silma juba Oslosse saabudes, Gardermoeni lennujaamas. Tõsi, üldmulje lennujaamast on sama klaasine-betoonine nagu taoliste ehitistele omane, ent selle hoone hiidkattust kandvad liimpuitkonstruktsioonid peaksid peale inseneride ja arhitektide silma hakkama ka tavaturistidele. Ja see oligi Norra valitsuse ning puidutööstuse eesmärk: külalised peavad märkama, et nad on saanud riiki, kus puidust peetakse lugu ja seda osatakse kasutada.

Lennujaama hoonest põigiti üle ulatuvad liimpuidust sõrestikud pole erilised ai-

nult pikkuselt (136 m, toetuvad kolmele betoonpostile, pikim ava 54 m), vaid ka välimuselt. Tavapäraselt on liimpuitlad ristkülikukujulise ristlõikega, sest suuruselt johtuvalt on nende töötlemine keerukamale profiilile üsna tülikas. Et aga Gardermoeni lennujaama visuaalne kontseptsioon lähtub lennuki tiiva kujust, siis on ka sõrestikele vineerist katte ja vöötalade servade töötusega antud lennukitiiba meenutav välimus.

Gardermoeni lennujaam avati 1998. aastal ja peaks senini olema maailma suurim puitkonstruktsiooniga lennujaam:

hoone pikkus on 180 m ja laius 136 m. Ehitisse kulus liimpuitu ca 5000 m³ ning siseviimistluspuitu rohkem kui 400 m³. Üks põhjusi, miks valiti materjaliks just puit, oli lisaks eespool öeldule veel see, et sooviti kasutada ja edasi arendada Lillehammeri olümpiaks valminud suurte olümpiarajatiste ehitamise kogemust.

Liimpuidust on tehtud ka lennujaama külje all oleva Eidsvollri raudteejaama peroonide varikatused (vt tagasisekas).

Oslo kesklinnas näeb puid palju, ent mitte puitu. Kuid ometi: nii mitmelgi ehitusplatsil selgus, et majade mittepuidune välimus võib olla petlik. Üsna levinud tundus seal olevat meetod, kus betoonist või terasest karkassile monteeritakse või ehitatakse kohapeal puitkarkassil välisseinad. Et välispinna katmiseks kasutatakse palju plaatmaterjale, mis viimistletakse värvi või krohviga, siis sageli polegi

Foto 2. Liimpuittalade servad on kumerad ja küljed kaetud 9 mm paksuse kasevineeriga. Ka siseviimistluses on kasutatud väga palju puitu ja puidupõhiseid materjale.

Foto 3. Ehkki suurema osa nende majade fassaadist katab puit, ei kipu see üldmuljes domineerima, vaid sobitub hästi linnakeskuse miljösse.

Foto 4. Tehases valmistatud puitkarkasspaneelid monteeritakse betoonkarkassi «sahtlitesse».

võimalik valmis majalt viiteid puidule leida. Eks oma osa mängi siin ka ümbruskond: üldilme seab majade välimusele piiranguid. Siiski, otse bussiterminali kõrvale rajatavas uues elamukvartalis oli leitud huvitav viis, kuidas puitu fassaadil eksponeerida (vt foto 3).

Foto 4 on hästi näha, kuidas toimub tehases valmistatud seinapaneelide montaaž. Paneelid ulatuvad seinast pisut välja ja nende vahele pannakse soojustus, et vältida betoonkarkassi servade ulatumist välispinnale, mis tekitaks külmasildu. Paneele ei kinnitata karkassi külge jäigalt: elastsed vaheelemendid väldivad müra kandumist ühest ruumist teise läbi külgnevate konstruktsioonide.

Linnakeskusest eemal on puitmaju muidugi palju. Oslo väikemajade välisilmes on aga nii mõndagi Tallinna eramuist erinevat. Eelkõige torkas silma, kui palju kasutatakse lihtsaid, profiilhööveldust mitte nõudvaid vooderdusviise, näiteks kattelaudist (foto 5) ja laevaparda plangutust meenutavat ülekattega laudist (foto 6), milles saab tarvitada profileerimata laudu. Kogu pind on peensaetud, seega püsib värv fassaadil hästi. Et hööveldada pole samuti vaja, on ka hind ilmselt soodsam.

1998. aastal valminud Skøyeni kool on pikk ja üsna suur, põrandapinda on seal tervenisti 6749 m², ning koosneb omavahel galeriidega ühendatud väiksematest plokkidest. Niisugusena sobib kool aedlinna miljösse hästi, kerkimata teravalt esile. Kui mitte eriti tähelepanelikult ringi vaadata, on lihtne koolist seda märkamata mööda kõndida, sest tänavajoonest jääb hoone üsna kaugele krundi sisse. Tänavaaäres on parkla. Ehkki liiklus pole seal suur, aitab seegi laste turvalisust tõsta. Väikesed eraldi asetsevad õppeplokkid tagavad privaatsama õpikeskkonna ja aitavad lärmakamaid vanuserühmi rahulikemaist pisutki isoleerida.

Foto 5. Uute majade fassaadid on sageli tõrvavärviga tumedaks värvitud, mida kinnitab ka sel fotol nähtav kattelaudist.

Foto 7. Kooli hooned on ühendatud galeriidega.

Foto 6. Skøyeni kooli nelja väiksema, eraldiseisva hoone seintel on vineeri uuristatud kujutistest ja roostetanud terasest taiesed.